

Fábián Gabriella

AZ ÚJ ENGESZTELŐ MOZGALOM NYOMÁN ELTERJEDT VALLÁSOS ÁBRÁZOLÁSOK A CSÍKI-MEDENCÉBEN

A kutatásról, a bemutatott anyagról¹

A címben jelzett területen 1994 óta végzek elsősorban népi vallásosság tárgyköréhez kapcsolódó kutatásokat. Eleinte terepmunkáim egyetlen falura, Csíkszentdomokosra koncentráltak. Az utóbbi években, Csíkszeredában, a közigazgatásilag ugyanehhez a településhez tartozó Csíktaplocán és Csíkszentkirályon is gyűjtöttem, elsősorban az engesztelés kérdéseit vizsgálva. Tehát a Csíki-medence egészére általánosított megállapításaimat a régió két nagyobb területének, Alcsík és Felcsík egy-egy reprezentatívnek mondható településeiben tett, valamint az erdélyi engesztelő központban, Csíktaplocán és Csíkszeredában folytatott kutatásokra alapoztam. Adatközlőim leginkább a vallási élet szervező egyéniségeiből válogattam.

Az 1980-as évek végén, az 1990-es évek elején kibontakozó új engesztelő mozgalom többfajta új vallásos kisközösség, ájtatossági forma, valamint vallásos ábrázolás megjelenését eredményezte a Csíki-medencében. A tanulmányban két ábrázolás típusut mutatok be, amelyek az engesztelés nyomán terjedtek el, és váltak ismertté a vizsgált területen. Az egyik Madonna szobor, az úgynevezett Rosa Mystica szobor, valamint a róla készült kép, a másik egy feszület, az úgynevezett Végső Idők Keresztje, és a róla készült kép. A továbbiakban arra próbálok választ adni, hogy kiknél található olyanfajta ábrázolások, ők hogyan jutottak hozzá, hol helyezik el ezeket, valamint kapcsolódik-e, vagy sem valamilyen ájtatossági forma ezekhez a szobrokhoz, feszületekhez, képekhez, mi a rendeltetésük ezeknek a tárgyaknak.

¹ A tanulmány megfogalmazásban a jegyzetben feltüntetett tanulmányok mellett a következők voltak még a segítségemre: Barna 1987.; Lackovits 1991., K. Csilléry 1991.; Limbacher 1993.; Verebélyi 1993.

Az új engesztelő mozgalom rövid története²

Magyarországon a mozgalom elindítója Mária Natália nővér (Kovacsics Mária: 1901–1992)³, aki Mária, mint Világ Győzelmes Királynője⁴ tiszteletének a megteremtője, és a Világ Győzelmes Királynője Engesztelő Leányai szerzetesrend⁵ létrehozója. Az engesztelést a Magyar Katolikus Püspöki Kar már 1947-ben engedélyezte,⁶ de a mozgalom csak a '80-as években terjedt el nagyobb mértékben. Az engesztelés lényege imával és böjttel áldozatot hozni a bűnösök megtéréseért. Többfajta engesztelő imaközösség jött létre a templomon belül és kívül. Az engesztelőknak heti vagy havi egyszeri közös imaalkalom javasolt. Ajánlatos mindig ugyanazon a napon összejönni, és az engesztelő napon, a kenyéren és vízen böjtölés áldozatát elfogadni. Az előírt imaprogram nem kötött, de kell, hogy szerepeljen benne rózsafüzér, szentírásolvasás, és amennyiben lehetséges szentmise hallgatása és szentáldozás.⁷

Erdélyben az 1980-as évek végén, az 1990-es évek elején két nagykanizsai aszszony indította útnak az engesztelés e formáját. Nekik köszönhetően néhány nagyobb erdélyi városban (Kolozsvár, Nagyvárad, Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy) és közel 20 más erdélyi, főleg székelyföldi helységben ismerkedtek meg és kezdtek el már az 1989-es politikai változások előtt az éjszakai engesztelő órákat, heti egy óras szentségimádásokat, engeszteléseket. A központ a közigazgatásilag Csíkszeredához tartozó Csíktaploca lett, ahol már 1988 óta minden hónap 12-én szentmishallgatással és szentáldozással egybekötött engeszteléssel több százan virrasztanak. Székelyföldön kezdetben legtöbben itt ismerkedtek meg az engesztelés mibenlétével és fontosságával, itt hallottak a jelentősebb magyarországi engesztelő helyekről (Érd, Homokkomárom, Kútvolgyi kápolna – Budapest), és az oda történő zarándoklatokról⁸, itt kapva indítást arra, hogy saját lakhelyükön is elindítsák az új ájtatossági formát. Eleinte leginkább a templomon kívül, házaknál, a hívek spontán szerveződésének köszönhetően jöttek létre az imaközösségek. Napjainkban azonban már sok erdélyi római katolikus templomban tartanak engeszteléseket.⁹ A gyakrabban látogatott engesztelő központokban (Csíktaploca, Érd) halott, megismert ájtatossági for-

² A mozgalom részletesebb leírását lásd Fábrián 1996. 305–316.

³ Natália nővér egy Pozsony melletti faluban született. A szerzetesrendek feloszlásáig Kecskeméten a Jó Pásztor rendben tevékenykedett, utána Budapestre költözött. Kovács A. 1992. 4.

⁴ XII. Pius pápa 1942-ben adta meg hivatalosan Máriának ezt a címet, melynek ünnepét május 1.-re tette. Fogas. 1993. 14.

⁵ Az engesztelő rend működését, valamint engesztelő templom felépítését Mindszenty József bíboros hagyta jóvá 1947-ben. Kovács A. 1992. 4.

⁶ Antalóczi 1991. 135.

⁷ Antalóczi L. 1991. 136–137.

⁸ Az 1990-es évek elejétől kezdve csíkszeredaiak, az egész Csíki-medencére kiterjedően rendszeres autóbusszos zarándoklatokat szerveznek külföldre, elsősorban Magyarországra. Eleinte Érd volt, később Sükösd lett a leglátogatottabb magyarországi zarándokhely. Az 1990-es évek végétől Medjugorjéba is évente többször szerveztek zarándokutakat. Az ezredforduló óta azonban az erdélyi Szőkefalvát (élő Mária jelenési hely) keresik fel a leggyakrabban.

⁹ A csíktapolcai engeszteléseket elindító és a mai napig éltető B. K., helyi plébános által végzett felmérés szerint 1998-ban közel 10.000 engesztelőt tartottak nyilván (templomon belül és kívül) a gyulafehérvári, szatmári és nagyváradai római katolikus egyházmegye 70 helységében.

mák, az onnan beszerezhető kegyességi irodalom így nagymértékben kezdett terjedni Erdély szerte.

Az engesztelő mozgalom nyomán elterjedt vallásos ábrázolások közül két típus bemutatására koncentrálnék a továbbiakban.

A Rosa Mystica szobor

A szoborhoz kapcsolódó kultusz egy felső-itáliai Mária jelenési helyhez, Montichiarihoz kapcsolódik, ahol 1947-től kezdődően Mária Titkos Értelmű Rózsa, azaz Rosa Mystica titulussal jelent meg egy ápolónővér látomásaiiban. Imára összetett kézzel, három rózsával díszített, fehér köpenyben mutatkozott. A mellén viselt rózsák a világhoz intézett kéréseit jelképezik, a fehér az imát, a piros az engesztelést, az aransárga a bűnbánatot. A látnoknak közvetített üzenetek alapján 1975-ben készült el az első Zarándok Madonna szobor, melynek azóta több ezer másolata készült el különböző méretben és kivitelezésben. Küldetésük, hogy minél több ember otthonát felkeressék, néhány napra „megszállva” azoknál, rendszeres imádkozásra késztesse. A Zarándok Madonna körbehordozása Magyarországon is gyakorlattá vált. A kultusz elsősorban az engesztelő templomok közvetítésével terjedt.¹⁰

A Csíki-medencében az 1990-es évek elejétől kezdve kezdtek terjedni. Az említett engesztelő központokban szerzett kapcsolatok és információk révén többen hozzájutottak, rendelés,¹¹ ajándékozás útján a Rosa Mystica szoborhoz. Leginkább a vallásos élet szervező egyéniségeinek lakásán találkoztam ilyen típusú ábrázolással, de plébánián (Csíkszentkirály), templomban (Csíktaploca) őrzött példányokra is bukkantam. Az utóbbiakat mindkét esetben külföldi zarándoklat alkalmával kapta ajándékba a helyi plébános. Mindkettő nagyméretű Rosa Mystica szobor, a csíkszentkirályi a plébániai iroda asztalán, a csíktaplocai a templomban kapott elhelyezést, más-más funkciót rendelve nekik. Az alcsíki leginkább kedves emléktárgy, dísz tárgy szerepét tölti be, mivel nem kelléke sem a templomi, sem a házaknál folytatott engeszteléseknek.¹² A csíktaplocai az általam ismert vándorszobrok közül a legnagyobb múlttal, és körbehordozási körzettel rendelkezik. Az 1990-es évek elejétől kezdve eredeti rendeltetésének megfelelően rendszeresen körbehordozzák, minden olyan római katolikus család otthonát felkeresve, amely igényt tart erre. Több csíki faluban jelen volt az első engesztelés megtartásakor is.¹³ Eleinte, újabb vándorszobrok beszerzéséig nemcsak Csíktaplocán, hanem más csíki falvakban is körbehordozták. A 12-i engesztelésekre minden alkalommal visszaviszik a templomba.

¹⁰ Antalóczi 1991. 99–102.; Weigl 1992.

¹¹ A németországi Essenből rendelték meg többen a szobrot, de nem mindenki jutott hozzá.

¹² A faluban 1992. óta engesztelnek a templomban, minden hónap 8-án, a plébános részvétele nélkül. Házaknál 1993. óta végeznek heti rendszerességgel engesztelést.

¹³ Az 1990-es évek elején több székelyföldi helységben a legelső összejövetel a csíktaplocai engesztelések vezetőinek irányításával, és a Rosa Mystica szobor jelenlétében zajlott.

Az engesztelők otthonában lévő Rosa Mystica-k leggyakrabban a lakás valamely helyiségében (konyha, tisztaszoba) kialakított házioltár, szentsarok díszei. Az ismert szobrok közül Csíkszentdomokoson vannak olyanok, amelyek közösségi ájtatosságokhoz kapcsolódnak. Mindkettő kisméretű, az egyik a Szent Charbel Ima – Béke – Egység és Kiengesztelődés Házában, a másik egy buzgón vallásos asszony lakásán található. Az utóbbi, a csíktaplocai vándorszobor korábban említett, Csíkszentdomokoson is megszervezett körbehordozásának a hatására került a faluba. A nagykanizsaiak, gondozójának kérésére ajándékozták meg e szoborral a faluközösséget. Eredeti küldetésének megfelelően bizonyos időközönként körbehordozzák a községben. Tízesenként viszik el minden olyan családnak, ahová meghívást kap. Limbacher Gábor¹⁴ által ismertetett szoborszemlélethez hasonlóan sokan a Zarándok Madonna szobor jelenlétét Mária személyes látogatásaként értelmezik. Tiszteletük és hálájuk jeléül távozáskor néhányan szentképpel, virággal is megajándékozzák a Rosa Mystica-t. A szobrot egy kis nyomtatott imafüzet („Titkos Értelmű Rózsa. Ima+Áldozat+Engesztelés”) is kíséri, leginkább ebből olvasnak fel az összejöveteleken.

A másik Zarándok Madonna szoborral Csíkszentdomokoson a Charbel-imaház¹⁵ „oltárának” központi helyén találkozunk. Németországból egyénileg szerezte be a szobrot az imaház tulajdonosa. Itt nem kimondottan a szobor köré szerveződött az imacsoport, hanem a Szent Charbel kultuszhoz kapcsolódik. A berendezés kivitelezése a Szent Charbel imaházak részére kiadott kis nyomtatott füzetben¹⁶ leírt előírások szerint valósult meg, amelyben Szűz Mária képe vagy szobra mellett „Jézus Szent Keresztje”, Szent Charbel képe, és amennyiben lehetséges ereklyéje, valamint Szent Mihály arkangyal és Szent József képe vagy szobra is helyet kellett kapjon. Az előírt imaprogram alapján minden hónap első és harmadik szombatján tartanak összejöveteleket ebben az imaházban.¹⁷

A vizsgált területen tamineghallgatások, egyénileg és közösségileg tapasztalt transzcendens élmények is kapcsolódnak ezekhez a szobrokhoz. A világ különböző pontjain vándorló Zarándok Madonna szobrokkal kapcsolatosan leginkább csodás könnyezéseket jegyezték fel.¹⁸ A Csiki-medence engesztelőinél a Limbacher Gábor¹⁹ által népi unio mysticaként definiált transzcendens kommunikáció többnyire rózsailathoz, kenyérillathoz hasonlított szagélményben nyilvánul meg, ami számukra valamely természetfölötti személlyel létrejött kapcsolat tényleges megvalósulását igazolja. Az engesztelők élménybeszámolóiban a rózsailat áradása a gyakoribb, amivel „Szűzanya jelzi az ő jelenlétit. (...) az égből lejtött, s ő testestől, lelkestől ott van, csak mi nem lássuk. Csak a látnokok lássák, akinek

¹⁴ Limbacher 1993. 202.

¹⁵ 1985-ben, Ausztráliában egy Little Pebble nevű látnok kapott felhívást Charbel imaházak létesítésére. A korábban említett tanulmányomban röviden foglalkoztam ezek mibenlétével. (Fábián 1996. 311–314.)

¹⁶ „Szent Charbel Ima-Béke-Egység- és Kiengesztelődés Háza. Imaprogram”

¹⁷ Az összejövetelek megtartását sohasem szabad elmulasztani, legalább két személynek mindig jelen kell lennie.

¹⁸ Antalóczi atya könyvében közölt kimutatás szerint 1977–1989 között 22 országban 63 Rosa Mystica szobor könnyezett. Antalóczi 1991. 101.

¹⁹ Limbacher 1998.

megadatik, mű nem lássuk. Csak azt az illatot, azt se mindenki érzi meg, a rózsailatot.”²⁰ De olyan értelmezéssel is találkoztam, hogy: „a Szűzanyának a könnyeinek az illata. (...) amikor rózsailatot érzünk, akkor a Szűzanya nagyon kéri az imát. Tehát imádkozni és imádkozni, és imádkozni.”²¹ Többen magyar sajátoságnak tartják ezt az élményt. „Először Medjugorjében, kimondottan magyaroknak jelent meg a rózsailat. És azt mondta az egyik látnok, akivel a kapcsolatot tartom, hogy tehát a magyarokat nagyon-nagyon a szívéen hordozza a Szűzanya, és hogy a magyaroknak jelent meg a rózsailat. Tehát imádkoztak térdre hullva, és csodálatos fénybe voltak a magyarok, amit néztek a különböző nemzetiségű országokból ott levők, hogy a magyarok milyen csodálatos fénybe vannak azalatt az idő alatt, ami alatt a Szűzanya megjelenik.(...) Most nemcsak ott jelenik meg a rózsailat Medjugorje-ban, hanem ott, ahol imádkoznak és engesztelnek. Ennél a kicsi szobornál is most mi zárándokol fenn a Cseralján, ennél is nagyon-nagyon sokszor a rózsailat, olyan háztájak voltak, hogy ahol imádkoztak s buzgón és főleg térdén állva, nagyon sokan, de nagyon sokan megérezték a rózsailatot.”²² Az erdélyi engesztelések elindításában nagy szerepet játszó nagykanizsai aszszony, Cs. J. nyilatkozataira hivatkozva a csíktaplocai atya is azt hangsúlyozza, hogy ez: „kimondottan magyaroknak a specialitása, illetve magyarok érezik ezt. Más nemzetnek a fiai nem éreznek ilyesmit, vagy nagyon ritkán éreznek, s ilyen nagy búcsújáró helyeken, Lourdes-ban, Fatimában néha tapasztalnak ilyent. És magyarok, zárándoklatok alkalmával többször tapasztalják ezt. Na, aztán, hogy ez mi? Persze úgy magyarázzák, hogy Nagyboldogasszony a magyar nép számára közelebb áll, Mária a magyar néphez Szent István király óta, és hogy mintha jobban akarná úgy megmutatni közelségét vagy támogatását.”²³

A kenyérrilatot kevesebben érzik, mint a rózsailatot, mibenlétét is kevesebben tudják megmagyarázni. Jelentkezésekor „az Úrjézus van jelen, ...S ő jelzi avval, hogy igenis amikor imádkozunk köztünk van. Mű nem lássuk, de köztünk van.”²⁴

Ezek a transzcendens élmények nem a Rosa Mystica kultusz sajátjai, az engesztelés terjedésével, és az engesztelő központokba irányuló zárándoklatok növekedésével egyre többen kezdték megtapasztalni, de nem mindenki részesül ebben a kegyelemben. „Több példa volt arra, hogy mellettem ült az egyik, az nem érezte, én éreztem, s ő nem érezte. Nem mindenkinek adatik meg.”²⁵

Csodás könnyezést eddigi terepmunkám során csak a csíktaplocai Rosa Mystica szoborról meséltek. Legelőször Medjugorjéből történő hazaszállításkor könnyezett. „Kettőt²⁶ hoztunk (...) Egy bőröndbe belecsomagoltuk, belegöngyöltük. Az enyém az felül volt. Így felállítva voltak, mert úgy lábra állítva volt a bőrönd. És amikor kivettük, ez az enyém teljesen ilyen átázott rongyba volt benne. Az alsó tiszta száraz volt. Úgy csodálkoztunk ezen, hogy miért. Ha alól lett volna, akkor esetleg, ha valami ráömlik vagy kiömlik. De a kocsiba se volt

²⁰ G. V. -né Sz. V. 1995.

²¹ M.S.-né K.J. 1995.

²² M.S.-né K.J. 1995.

²³ B. K. 1998.

²⁴ G. V. -né Sz. V. 1995.

²⁵ G. V. -né Sz. V. 1995.

²⁶ Az egyiket Sepsiszentgyörgyre, a másikat Csíktaplocára.

kiömlve semmi. És akkor is az alsót áztatta volna el...²⁷ Később, körbehordozása során többször és többen is úgy látták: „mintha úgy a szemiből, úgy jönne ki a könny”²⁸

A szoborról készült képhez legtöbben Érden jutottak hozzá, vásárlás, ajándékozás útján. Jelenlegi ismereteim szerint a képhez területünkön sem a szakirodalomból ismert nógrádi,²⁹ sem másfajta közösségi ájtatossági forma nem kapcsolódik. Elterjedtsége jóval nagyobb a szoborhoz képest, mivel könnyebb beszerezni. Nemcsak a vallásos élet vezető egyéniségeinél találjuk meg. Búcsúfiaként is többen megajándékozzák vele az otthonmaradottakat, de búcsús emlékként is többen megvásárolják. Az általam ismert esetekben leginkább a lakás valamely kiemeltebb helyiségében kiállított családi fényképek mellett kaptak elhelyezést.

A Végző Idők Keresztje

A másik vallásos ábrázolás egy feszület, az úgynevezett Végző Idők Keresztje, és a róla készült kép.

E tárgyhoz kapcsolódó kultusz gyökerei ugyancsak egy Mária jelenési helyre, a németországi Marpingenbe nyúlnak vissza. 1867-től kezdődően három pástortgyermeknek jelent meg Mária a karján ülő kis Jézussal. A hely kultuszának növekedését csodaforrás fakadása, csodás gyógyulások segítették. Száz évvel később, ugyanezen a helyen egy újabb kiválasztott lélek kapja feladatul a látomásaiban megjelenő kereszt elkészítését, és tiszteletének terjesztését, minél több helyen fölállítva (templomokban – oltárok fölött, lakásokban, a szabadban bárhol) azt. A látók szerint a feszületen Jézus úgy jelenik meg, ahogy majd a Nagy Figyelmeztetés után fogja mindenki látni.³⁰

A későbbiekben több látók is kapott üzenetet e keresztrel kapcsolatban. Az Érden terjesztett képi változat hátán ezek közül kettő van kiemelve. Az egyik³¹ arra figyelmeztet, hogy a feszület tisztelete az emberiség megmentésének utolsó lehetősége, továbbá e keresztrel megjelölt helyek megmenekülnek a pusztulástól. A másik³² pedig előrevetíti, hogy a Nagy Figyelmeztetés megjelenésekor mindenki előtt leperegnek majd bűnei.

²⁷ B. K. 1998.

²⁸ B. K. 1998.

²⁹ Lengyel 1994. 234.

³⁰ A kultusz gyökereire vonatkozóan a kegyességi irodalomban elég nehéz eligazodni. Adataimat egy ugyancsak Érden terjesztett „Az isteni Irgalmasság felajánlása” című kiadványból vettem.

³¹ Az 1991-ben Baden-Württembergben elhangzott Jézus üzenet a következő: „*Én vagyok az élet, a világosság és az igazság. Aki ez ellen vétkezik, az minden kegyelmet elveszít, és megengedem, hogy az örök magával ragadja. Aki a végző idők keresztje ellen vétkezik, az Ég ellen vétkezik, mert a végző idők keresztje az emberiség számára az utolsó mentőeszköz. Ebből a keresztből nagyon sok kegyelem árad, ha tisztelik a szent Sebeket, mert az én sebeimbe van elrejtve az emberiség megmentése. A valóságban így néztem ki, amikor a kereszten függtem.*

Ahol ez a keresztáll, azt a helyet az ítélet anygala elkerüli és Isten haragja nem éri.”

³² Az 1990-ben Kevalaer-ben elhangzott üzenetben pedig ez áll: „*Az emberek látni fogják Krisztust, amikor a nagy jel megjelenik. Amikor Jézus megjelenik a Sebével, akkor meglátják bűneiket.*”

A Végső Idők Keresztjével kapcsolatos kinyilatkoztatások lényege már több korábbi, világszerte ismert Mária-jelenési helyen átélt látomásokban megfogalmazódott. Tisztelete összefonódik a Jézus Szíve és az Isteni Irgalmasság kultuszával is.

A Végső Idők Keresztjével kapcsolatos üzeneteket néhány csiki engesztelő³³ is ismeri, és elfogadja őket.

„...már 1988-tól, de jobban mondva '14-től, amikor Fatimában megjelent a Szűzanya, attól már figyelmezteti a népet. Hogy: 'Készüljete fel, s térjete meg, s tartsatok hozzá, hogy a büntető ítélet úgy érjen, hogy ne féljete. Hogy bármelyik percbe jöhet, legyete felkészülve.' Me azt mondta az Úrjézus, hogy: 'Akkor jelt fogok adni.' Ahogy van a kereszt, ott azon a képen, a falon van az az utolsó végkereszt, azt mondta, úgy fog megjelenni az égen, a keresztben a sebekkel. S amikor az megjelenik az égen, s három óráig fog tartani az a jel, s tudjuk meg, hogy amikor azt a jelt megadta, akkor három órára reá kezdődik a nagy katasztrófa, nagy viharval, szélvel.”³⁴

„... az Úrjézus az égen ilyen formában fog megjelenni, az égen. És akkor jön a figyelmeztetés, amikor, az atya elmagyarázta nekünk, hogy mi lesz a nagy figyelmeztetés. Az lesz, hogy a földön, az egész földkerekségen megbénul minden. Nem lehet tudni, egy perc, két perc, félóra, óra, másfél óra lesz, az emberiség effektív meg fog halni, mindenki. Aszmondja, még az anyaméhben levő gyermek is fogja érezni az Isteni irgalmasságot. És akkor mindenki előtt leperreg az, az élete. Tehát úgy vegyük, mintha két film pörögne le előttünk, tehát ez a halál közeli pillanat, amikor az egyik filmen megmutatja, hogy így éltem. De akkor fel is ismerem, hogy ebbe az életemben, így kellett volna éljek, és a különbséget meg tudom tenni, hogy mi lesz az, ami nem Istennek tetsző. Tehát a bűneimet felismerem. Ez az isteni irgalmassággal való találkozás. Ez lesz a nagy figyelmeztetés, és az azért jön mer az emberiség nem tér meg. Nem tér meg, és aszondja: „Feltétel nélkül – má Medjugorjéba kéri a Szűzanya – hogy feltétel nélkül fogadjatok el, és fogadjatok el az üzeneteimet, és a szerint éljete.” Csak ez a baj, hogy feltételhez köti az emberiség, az egyház is, és az emberiség is feltételhez köti a Szűzanya kérését. És, és nem fogadjuk el úgy ahogy van, ahogy leírja, és ahogy, elég érthetően a tudomásunkra hozzá, hogy mit kell tenni. Imádkozni, böjtölni, bűnbánatot tartani...”³⁵

A világ különböző pontjain felállított Végső Idők Keresztjéhez is kapcsolódnak csodás könnyezések³⁶. Területünkön ehhez az ábrázolás típusához nem kapcsolódnak ilyen élmények.

Az eddigi terepmunkám során két ilyen feszülettel találkoztam. A csíkszentkirályi plébánián, a korábban tárgyalt nagyméretű Rosa Mystica szobor mellett helyet kapott egy Végső Idők Keresztje is.

A Csiki-medencében leginkább képi változatok terjedtek el. A Rosa Mystica szobor képi változatához hasonlóan, az érdi Szent Mihály templomba tett zárán-

³³ Főleg azok, akik többször ellátogattak Érdre. Az ottani atya prédikációiban többször ismertette a kultusz lényegét, és a Szenvedő Krisztus tiszteletének fontosságát.

³⁴ G. V.-né Sz. V. 1996.

³⁵ D. M.-né M. Zs. 2002.

³⁶ Az Érdén terjesztett kép hátoldalán olvasható, hogy Neuerkirchen-Seelscheidben 1987-ben több napon át vérrel könnyezett a Szenvedő Krisztus szobor.

doklat alkalmával vásárolták meg, vagy kapták ajándékba az engesztelők. Legtöbb esetben ezek is a családi fényképek körében kaptak elhelyezést. Sok helyen találjuk együtt kitéve a korábban bemutatott Rosa Mystica szobor képi változatával. De van, aki a bekereteztetett képet, ágya fölé helyezte.

A Csíki-medencében a képhez nem kapcsolódik semmilyen fajta ájtatossági forma. Lakásukban ilyen típusú ábrázolásoknak helyet adók védelmező jellegét hangsúlyozzák. „Az Úrjézus (...) azt mondja: 'Ha kiteszik a szoba falára és tisztelik, a képet, azokat a házakat megóvóm minden nemű bajtól.' Tehát nagyobb veszedelmektől.”³⁷

A Végső Idők Keresztjének képi változata egyetlen esetben, közvetve kapcsolódik közösségi imaalkalomhoz. A Charbel imaház korábban említett „oltárán”, a Rosa Mystica szobor alatt kapott elhelyezést, a korábban ismertetett előírásoknak megfelelően.

Tanulságok

A tanulmányban két olyan vallásos ábrázolást mutattam be, amely az új engesztelő mozgalom megismerésével terjedt el a Csíki-medencében. A fentiekben vázoltak alapján elmondhatjuk, hogy a szobrok leginkább a vallásos élet vezető egyéniségeinek körében terjedtek el, akik a lakásban kialakított házioltáron, szentsarokban adtak helyet ezeknek a kultusz tárgyakkal. A Rosa Mystica szobrok köré újfajta egyéni és közösségi imacsoportok szerveződtek, újfajta ájtatossági formák elterjedését eredményezve. A képek nagyobb körű elterjedtséget mutatnak, leginkább a „tisztaszoba” (vendégszoba) üveges szekrényén kiállított családi fényképek körében kaptak elhelyezést. Az előbbieket a vallásos élet elmélyülését szolgálják, erősítve és igazolva az imádság alatt létrejött tényleges transzcendens kommunikációt. Az utóbbiak legtöbbször esetben dísz tárgyként funkcionálnak, megmaradva az egy kedves emléktárgy szerepében. De többen kihangsúlyozták, hogy ezek látható helyre téve az imára, a bűnbocsánatra emlékeztetnek és készítetnek. Emellett a Végső Idők Keresztjének védő, óvó jellegét is tulajdonítanak.

Nehéz nagy általánosításokba bocsátkozni, mivel minden vallásos tárgy egyéneknél más-más funkcióban él.

Adatközlők

- A. É. Sz. 1971. – Csíkszentdomokos
- Á. R. sz. – Csíkszereda
- B. K. sz. 1940. – Csíktapolca
- D. M.-né M. Zs. Sz. – Csíkszentkirály
- G. V.-né Sz. V. sz. 1936. – Csíkszentdomokos
- K. G. sz. 1965. – Csíkszentdomokos
- M. L.-né S. I. sz. 1947. – Csíkszentdomokos
- M. S.-né K. J. sz. 1931. – Csíkszentdomokos
- V. K. sz. 19. – Csíkszereda

³⁷ D. M.-né M. Zs. 2002.

Irodalom

ANTALÓCZI Lajos

1991 *Jelenések, üzenetek és a jövő. A Mária-jelenések és üzenetek szintézise 1830-tól napjainkig.* Eger.

BARNA Gábor

1987 A szakrális környezet tárgyai Kunszentmártonban. *Vallási Néprajz* 3. 218–233.

1993 A Kiskunsági Mária-szobrok eredetéről. *Néprajzi Értesítő* LXXV. 207–213.

FÁBIÁN Gabriella

1996 Az új engesztelő mozgalom elterjedése Csíkszentdomokoson. *Vallási Néprajz*. 8. 305–316.

LACKOVITS Emőke

1991 Vallásos ábrázolások és feliratok a Közép-dunántúli paraszti kultúrában. *Népi vallásosság a Kárpát medencében I.* 44–66.

LENGYEL Ágnes

1994 Megújuló vallásos „ponyvanyomtatványok” Nógrádban. *Néprajzi Értesítő* LXXVI. 227–257.

LIMBACHER Gábor

1993 Mária-kápolnák és az öltöztetős Mária-szobrok kultusza. *Néprajzi Értesítő* LXXV. 181–205.

1994 A gyógyítás színhelyei és tárgyi világa. *Néprajzi Értesítő* LXXVI. 203–226.

VEREBÉLYI Kincső

1993 A Mária-házak stílusa. *Néprajzi Értesítő* LXXV. 169–179.

WEIGL A. M.

1992 Mária – „Rosa Mystica” Montichiari Fontanelle. Budapest.

Gabriella Fábián

Religious Pictures Spred after the New Expiatory Movements in the Csík-basin

The study deals with two pictures which spread after getting acquainted with the new expiatory movement in the Csíki-basin: The Rosa Mystica and the Cross of the Last Times. The sculptures spread mostly among the leaders of religious movements who provided place to these cultic objects on house-altars, in sacred corner. Around the Rosa Mystica sculptures individual devotion and communal prayer-groups were organised. The sculpture itself or the picture made on the basis of it often functions as an ornament. To the Cross of the Last Times, protective nature is attributed. At the same time we can say that the function of religious objects can be different in the individual worship.